

pheta, etsi nondum plenè intelligebat, quæ de septuaginta annis illis per Ieremiam Prophetam prædixerat Deus quorsum spectarent, non minùs tamen studiosè ea legebat, & pia mente complectebatur. Imò inter multa illa, quæ visionibus illis mirificis & diuinis à Deo audiebat, ipse profitetur quædam sibi non fuisse prorsus perspicua omnia cap. 8. v. 27, & cap. 12. vers. 8. & eosdem tamen sermones minimè dubium est seruasse in corde suo, vt dicit in fine cap. 7. Sic etiam sancta Domini mater scribitur conseruasse omnia, quæ de puero Iesu dicebantur, & studiosè alia cum aliis cõparasse in corde suo, Luca 2. vers. 19. Rursus & eum sermonem Domini Iesu pueri adhuc duodennis, An nesciebatis in iis, quæ Patris mei sunt oportere me esse? etsi non intelligeret, omnia tamen hæc verba conseruabat in corde suo Luc. 2. vers. 51. Nos ergò tam Danielis, quàm Mariæ exemplo, & miremur hanc sanctam Apocalypsin, & contremiscamus ad tantorum mysteriorum auditum, horrendasque iudiciorum Dei denunciations, nec minùs tamen omnia amanter legamus, quippe qui sciamus in vtilitatem & consolationem nostram scripta, etsi nondum omnia speciatim nobis sunt exploratissima.

Verf. 1. *Apocalypsis Iesu Christi, quam dedit ipsi Deus, &c.*
 Dixerat ipse Dominus Ioannis 16. v. 12. Adhuc multa habeo, quæ vobis dicam, sed nunc non potestis portare. Quum autem venerit ille, [id est] Spiritus veritatis, deducet vos in omnem veritatem, non enim loquetur à seipso, sed quæcunque audierit loquetur, & quæ ventura sunt renuntiabit vobis. Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, quod renuntiabit vobis. Omnia quæ habet Pater mea sunt: propterea [illum] dixi de meo accepturum, quod renuntiabit vobis. Quibus verbis non dubito, quin ea potissimum intelligat (etsi alia non excludo ad communem & ordinariam docendi rationem, & Euangelij substantiam, ac summam ipsam pertinentiam) quæ de variis Ecclesiæ temporibus reuelata voluit Ecclesiis, Ecclesiarumque pastoribus in hoc Apocalypseos libro. Etsi enim quædam eò spectantia dixerat in genere Christus, præmonueratque Apostolos: plura tamen numero sunt, & expressiora, ac magis in specie, quæ postea exposuit ipsis cum iam in cœlum ascendisset: vt quæ 2. Thessalon. 2. à Domino accepta scilicet tradit & prænuntiat ventura Paulus: & 1. Timoth. 4. Spiritus (inquit) disertè dicit fore vt posterioribus temporibus, &c. quod bene conuenit cum illo Domini sermone, cum venerit ille Spiritus veritatis, &c. quæcunque audierit loquetur, & quæ ventura sunt renuntiabit vobis. Similia sunt quæ 2. Tim. 3. & 2. Petri 2. & 3. & quæ 1. Ioann. 2. de aduentu Antichristi licet breuiter dicta legimus. Quæ enim eodem tenderent, quò ea quæ habentur in Apocalypsi, non dubito audiisse ex Domino ipsum etiam Paulum, licet alia forma aliisque verbis. Optimè verò conuenit hoc initium Apocalypseos, vbi dicitur Deus dedisse Iesu Christo rerum illarum notitiam, vt ipse eas indicaret seruis suis, cum illo Domini dicto, Omnia quæ habet Pater mea sunt: propterea dixi [Spiritum] de meo accepturum, quod renuntiabit vobis: item quod est hîc Apocalyp. 22. v. 16. Ego Iesus misi Angelum meum, vt hæc vobis testificaretur in Ecclesiis. Obserua verò quæ Pater nouit, & reuelat, eadem dici non minùs Filio quàm Patri notissima esse: & ea ipsa Spiritum quoque disertè dicere, quia vnus scilicet Deus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: & tamen rationem haberi tam ordinis personarum in diuinis, quàm & officij mediatoris in Filio & legationis à Patre acceptæ.

Verf. 3. *Beatus qui legit.* Significat præ ingenti numero pereuntium in crassa ignorantia, & abyssò infinita scelerum, filiorum scilicet huius mundi omnium, visum iri exiguam multitudinem piorum Dei cultorum, qui sese puros seruent ab inquinamentis huius mundi, Satanæ imposturis & illecebris præstigijs Antichristi: quemadmodum & cum Dominus dicit Matth. 11. vers. 6. & Luc. 7. vers. 23. Et beatus est, qui non fuerit offensus in me, significat nò paucos fore, qui in ipso scandalizabuntur. Cæterum vtrobique, & hîc, inquam, & apud Euangelistas, ad Christum alliciuntur magnis planè promissis omnes, cum beati fore denuntiantur, qui non offensi fuerint in Christo, qui scilicet seruarint verba prophetiæ huius. Conueniunt autem planè hæc cum verbis Domini Matt. 24. v. 19. Et nunc offendentur multi, & alius alium prodet, &c. sed qui sustinuerit ad finem vsque is seruabitur. Eadem verò sententia repetitur cap. 22. vers. 6. 7. 16.

Verf. 4. *Ioannes septem Ecclesiis quæ sunt in Asia.*
 Et hæc quidem tantum de prima parte Apocalypseos annotare nunc libuit, tum iis de causis, quas antea dixi, tum etiam quia nihil aut minimùm difficultatis habere videtur. Iam ergò ad secundam libri partem transeamus.

Notandum quòd scribit ista propriè Ecclesiis Gentium Ioannes, non Iudeorù. Iam scilicet excisa à Vespasiano Ierusalem & regione tota vastata, Iudæis autem miserimè ac ignominiosissimè exulantibus errantibusque, præter infinita millia quæ crudelissimè cæsa fuerant in ipsa vrbs obsidione, oppugnatione, & expugnatione. Ne verò putarent Ecclesiæ gen-